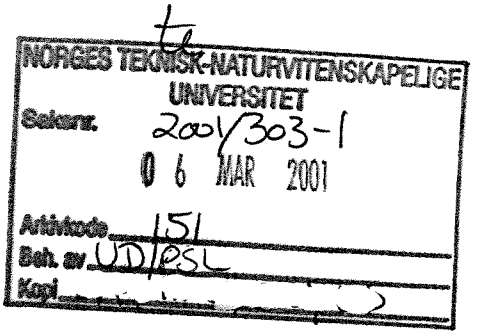
DET KONGELEGE KYRKJE-,
UTDANNINGS- OG FORSKINGSDEPARTEMENT

Universiteter og høgskoler

Deres ref	Deres dato	Vår ref	Dato
		98/2873/lav/bmj	01.03.01

ERSTATNINGSANSVAR OVERFOR STUDENTER M.M.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) har mottatt flere henvendelser med spørsmål om erstatningsansvar overfor studenter og om deler av arbeidsmiljøloven gjelder for studenter. Vi ser derfor behovet for å avklare de spørsmål som er tatt opp i ulike sammenhenger.

Yrkesskadeforsikring og ansvarsforsikring av studenter i praksis

I forbindelse med en konkret sak oppstod det spørsmål rundt gjeldende regelverk og institusjonens ansvar i forhold til yrkesskadeforsikring og ansvarsforsikring av studenter i praksis. KUF forela saken for Justisdepartementet (JD), som ga en uttalelse i saken i brev 1. desember 1998. Kopi av KUFs forespørsel og JDs uttalelse følger vedlagt

Problemstillingen i saken er om studenter som er ute i praksis omfattes av bestemmelsene i lov om yrkesskadeforsikring av 16. juni 1989 nr. 65 (yforsl.) og lov om skadeserstatning av 13. juni 1969 nr. 26 (skl.) kap 2. For at studentene i den aktuelle situasjonen skal være omfattet av disse bestemmelsene, må de være å regne som arbeidstakere etter de ovennevnte reglene. Etter JDs og KUFs vurdering er utgangspunktet at studenter under slik praksisutøvelse er å regne som arbeidstakere.

Når det gjelder hvem som er å regne som arbeidsgiver i yforsl. § 2 litra a og skl. § 2-1 nr. 2, så er dette i utgangspunktet virksomheten der studenten er i praksis. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering av de forskjellige hensyn som gjør seg gjeldende. Nærmere presisering av dette følger av de vedlagte brevene.

Postadresse	Kontoradresse	Telefon 22 24 90 90*	Universitets- og høgskoleavdelingen	Saksbehandler
Postboks 8119 Dep	Akersg. 44	postmottak@kuf.dep.no	Telefon 22 24 77 01	Lars Vasbotten
0032 Oslo		Internett-adr. kuf.dep.no	Telefaks 22 24 27 33	22 24 77 57 / lav@kuf.dep.no
		Org. nr. 872 417 842		

Erstatningsansvar når en student skader seg under undervisning og feltøvelse

1) Forsikringer

Staten er selvassurandør, og det kan i utgangspunktet ikke tegnes forsikring for studenter. Det finnes ingen statlige forsikringsordninger ut over dette. Mener man det er spesielle behov for egen forsikring ut over statens ansvar som selvassurandør, kan man søke Finansdepartementet (FIN) via KUF. På bakgrunn av en henvendelse fra et universitet forela KUF for FIN spørsmålet om vedkommende institusjon kunne tegne og finansiere ulykkesforsikring for studenter som utsettes for farer ved undervisnings-/ studievirksomhet utenfor institusjonens egne områder. FIN skrev i brev 14. oktober 1987 at de ikke fant tilstrekkelig grunnlag for å gjøre unntak fra hovedprinsippet om statens selvassuranse i slike tilfeller. FIN fant det økonomisk forsvarlig at staten selv dekker det studenter og eventuelt etterlatte måtte ha krav på utover ytelser fra Folketrygden.

2) Erstatningsansvar etter folketrygdlovens regler

Etter folketrygdloven § 13-10 bokstav c omfattes studenter ved universiteter og offentlige høgskoler av lovens bestemmelser om ytelser ved yrkesskader. Studenter har samme rettigheter i forhold til lovens yrkesskadebestemmelser som ordinære arbeidstakere. Etter § 13-10 tredje ledd, 3. punktum kommer yrkesskade-bestemmelsene til anvendelse også på undervisning utenfor undervisningsstedet. Forutsetningen er da at undervisningen skjer i skolens regi. Typiske situasjoner kan være ekskursjoner.

3) Erstatning etter andre ansvarsregler

Studenter kan påføres skader som ikke omfattes av reglene om ytelser ved yrkesskader etter folketrygdloven. For at det skal foreligge erstatningsansvar for institusjonene må samtlige av følgende fire vilkår være oppfylt:

a) Det må foreligge et ansvarsgrunnlag.
b) Det må foreligge et økonomisk tap.
c) Det må foreligge årsakssammenheng mellom den erstatningsbetingende handling og det økonomiske tapet.
d) Tapet må være påregnelig for den erstatningsansvarlige.

Vi har to hovedformer for ansvarsgrunnlag i norsk rett; skyldansvaret og ansvar på objektivt grunnlag. Skyldansvaret (culpa) inntreffer ved skade som er voldt ved en handling som er uaktsom eller uforsvarlig. Hvorvidt det foreligger et skyldansvar beror på en konkret vurdering av aktsomheten i det enkelte tilfelle. Ansvar på objektivt grunnlag inntrer derimot selv om det ikke er noe å bebreide skadevolderen. Det ulovfestede objektive ansvaret er først og fremst et ansvar for skade som er et utslag av

et typisk eller nærliggende risiko- eller faremoment ved virksomheten. Hvorvidt det foreligger et objektivt ansvar beror på en totalvurdering om hvem som er nærmest til å bære risikoen for den begivenhet som utløste skaden. Staten vil kunne være erstatningsansvarlig i de tilfellene hvor det konkret påvises at institusjonen har opptrådt uaktsomt.

Ansvarsgrunnlag kan også følge av lov, forskrift eller avtale. Et eksempel på et lovfestet ansvarsgrunnlag er bilansvarsloven § 2-1.

I samsvar med reglene om skyldansvar kan også studentene selv bli ansvarlige for de skader de volder ved forsett eller ved uaktsomhet.

4) Erstatningsansvar i forbindelse med feltøvelser og studieturer

Etter departementets vurdering kan ikke institusjonene pålegges ansvar for studenter utenom undervisningstiden, slik at det vil kunne medføre erstatningsansvar. Dette må imidlertid vurderes konkret ut fra de alminnelige erstatningsreglene. Hva som regnes som undervisningstid vil avhenge av type undervisning og feltøvelse.

Institusjonene kan ikke fraskrive seg ansvar for studenter ved at disse selv tegner forsikring. Studentene kan imidlertid frivillig tegne forsikring hvis de ønsker å sikre seg ut over institusjonens ansvar.

Gjelder arbeidsmiljøloven for studentene?

Det følger av kgl. res. 17. juni 1977 fastsatt med hjemmel i arbeidsmiljøloven (aml.) § 3 nr. 2 litra a, at *"arbeid som utføres som praktisk opplæring av elever og studenter i institusjoner med undervisning eller forskning som formål, skal når arbeidet foregår under forhold som kan innebære fare for liv og helse, være underlagt tilsyn etter loven når det gjelder lovens kap. I, kap. II kap. III, kap. V og kap. VI. (jfr. lovens § 2 nr. 5)".* Ordlyden gir ikke holdepunkter for å kreve at tilknytningsforholdet mellom studenten og institusjonen har karakter av et arbeidslignende forhold. Det må imidlertid utføres et arbeid som ledd i den praktiske opplæringen, for at bestemmelsen skal komme til anvendelse. Ordinær klasseromsundervisning faller derfor utenfor bestemmelsen. Departementet legger til grunn at bestemmelsen for eksempel vil omfatte studenter som i studieøyemed utfører forsøk ved laboratorier, såfremt arbeidet foregår under forhold som kan innebære fare for liv og helse.

Det vises også til forskrift av 14. mai 1993 fastsatt med hjemmel i aml. § 3 nr. 2 bostav f. Etter forskriften skal personer som i opplærings eller attføringsøyemed utplasseres i virksomheter anses som arbeidstakere etter deler av aml.

Institusjonenes adgang til å innrømme ansvar

Vi viser til våre brev 26. januar 1998 og 5. februar 1999 om delegasjon av avgjørelsesmyndighet i mindre erstatningssaker. Institusjonene er delegert myndighet til selv å fatte avgjørelser i saker med beløp opp til kr 50.000.

Med hilsen

Jan S. Levy e.f.
ekspedisjonssjef

Bjørn Tore Kjellemo
avdelingsdirektør

Vedlegg